

Владислав Сергійович ВОВЧОК,
курсант 2-го курсу, гр. КП 931
факультету підготовки фахівців
для підрозділу кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
професор кафедри кримінального процесу ФПФОДР
к.ю.н., доцент

Володимир Михайлович ФЕДЧЕНКО

РОЗГЛЯД ЗАСТОСУВАННЯ СУДОВИХ ПРЕЦЕДЕНТІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Судовий прецедент займає окреме місце в системі джерел національного права. Судовий прецедент – це рішення суду, винесене у конкретній справі, яке повинно бути використано при вирішенні подібних питань в однорідних категоріях справ. Питання застосування «судового прецеденту» на прикладі зарубіжних країн та вітчизняного досвіду яскраво висвітлено у працях таких вчених, як С. Загайнова, В. Завидняк, Л. Корчевна, О. Жидков, А. Наумов, А. Осетинський, О. Скакун, В. Трофименко, та інші.

Л. Дроздовський стверджує, що проблема єдності судової практики в Україні дійсно нагальна. Проте, вирішення її за допомогою судового прецеденту не можливо. Недосконалість судової системи, відсутність об'єктивного відбору кандидатів на посаду судді, безвідповідальність та свавілля суддів не можуть бути усунені за допомогою судового прецеденту [1, с. 22-26].

Особливими ознаками судового прецеденту як джерела кримінально-процесуального права необхідно вважати наступні:

1) є результатом діяльності судової гілки влади та формується в процесі здійснення правосуддя;

2) формується вищим судом (апеляційним, касаційним тощо), проте вважається прецедентом з моменту посилення нижчестоящим судом на правило, сформульоване в ньому;

3) формується при вирішенні конкретного процесуального питання в процесі розгляду певної кримінальної справи;

4) будучи засобом об'єктивізації кримінально-процесуальних норм, може як встановлювати абсолютно нову правову норму, так і декларувати або тлумачити вже існуючі норми;

5) поєднує індивідуально-правові та нормативно правові риси, оскільки містить в собі припис, який спрямований на регулювання в першу чергу правовідносин, що є предметом конкретної судової справи, і водночас є правилом для вирішення інших подібних справ;

6) обов'язковість певного рішення для судді виникає тільки за умови схожості або подібності справи, що є на розгляді, зі справою, в якій існує рішення вищого суду або його власне;

7) динамізм та високий ступінь конкретизації кримінально-процесуальної норми, яка об'єктивується в судовому прецеденті [2, с. 50]

На думку Н. Пархоменко, на сучасному етапі визнання судового прецеденту джерелом права може розбалансувати систему розподілу влади, що не буде відповідати основним засадам правової, демократичної держави та суперечитиме існуючій сталій практиці державотворення та правотворення [3, с. 212 - 216].

Підходи до вирішення багатьох правових питань у Великобританії є своєрідні, оскільки ця країна не сприйняла римське право, в якому основне місце займає цивільне право в якості зразка. І саме тому правова система

Великобританії не визнає поділу права на приватне і публічне. Також не визнається виділення торгового права із норм цивільного права, як це прийнято у Франції, в Німеччині й багатьох інших країнах. На нашу думку, такий підхід у зарубіжних країнах можна пояснити застосуванням принципу верховенства права [4, с. 350].

Раніше правило прецеденту дотримувалося надзвичайно суворо відповідно до вимог того часу. Зарубіжні вчені, досліджуючи судовий прецедент, зазначали, що основним шляхом закріплення прецедентного права в Англії стали діяльність колоніальних суддів [5, с. 29], а також можливість рішень вищих національних судових органів до Судового комітету Таємної ради [6, с. 98]. В іншому випадку суд пристосовуються до вимог епохи, розробляючи нові доктрини і використовуючи техніку виключень.

Отже, судовий прецедент характеризується як судове рішення у конкретній справі, яке є обов'язковим для суду тієї ж або нижчої інстанції у майбутньому рішенні щодо всіх подібних справ. В його основі лежить соціальний факт повторення певних соціальних відносин, що визначає відповідність ідеї прецеденту природі людини та соціальним очікуванням суспільства. Питання судового прецеденту на сьогодні є надзвичайно актуальним, про що також наголошують низка науковців.

Перелік використаних джерел

1. Дроздовський Л. Перспектива введення в Україні судового прецедента як джерела права /Дроздовський Л. Правовий тиждень, URL: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=120594> (дата звернення 03.06.2021)

2. Кухнюк Д. В. Судовий прецедент як джерело кримінально-процесуального права України :автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2008. 17 с.

3. Пархоменко Н.М. Джерела права: проблеми теорії та методології: монограф./Н.М. Пархоменко. Київ: Юридична думка, 2008. 336 с.

4. Чернецька О.В., Шилінгов В.С. Право Англії як класична модель прецедентного права. Правова система України й міжнародне право, порівняльнеправознавство. 2015. № 4. С. 348–352.

5. Жидков О.А. Судовой прецедент в правовых системах развивающихся стран. Источник права. Москва: Наука, 1995. С. 28–46.

6. Малишев Б. Судовий прецедент у правовій системі Англії (теоретико-правовий аспект): дис кандидата юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2002. 229 с

Валерій Олександрович ГЕТЬМАН,

курсант 2-го курсу, гр. КП 931

факультету підготовки фахівців

для підрозділу кримінальної поліції

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

професор кафедри кримінального процесу ФПФОДР

к.ю.н., доцент

Володимир Михайлович ФЕДЧЕНКО

**ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ НЕЗАКОННИМИ
РІШЕННЯМИ, ДІЯМИ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНУ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ, ДОСУДОВЕ
РОЗСЛІДУВАННЯ, ПРОКУРАТУРИ АБО СУДУ**

На початку своєї роботи хочу зазначити, що згідно із ст. 56 Конституцією України, кожен має право на відшкодування за рахунок держави матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень. Це конституційне положення конкретизоване в ст. 130 КПК України, у якій встановлено, можливість відшкодування (компенсації) шкоди завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює